

Ivars Pavasars

(Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultāte)

Ko teritorijas plānojumam ir devis stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums?

REFERĀTA ANOTĀCIJA

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) ieviešana Latvijā, tai skaitā attiecinot to uz lielu daļu pašvaldību teritorijas plānojumu, izriet no Eiropas Savienības direktīvas 2001/42/EC prasību pārņemšanas Latvijas likumdošanā 2004. gadā. Kopš šī laika regulāri lielai daļai pašvaldību teritorijas plānojumu ir tikusi piemērota SIVN procedūra. Tādējādi pašlaik, kad pagājuši vairāk nekā 5 gadi kopš šīs procedūras ieviešanas, ir iespējams apkopot SIVN lietošanas pirmo pieredzi un rezultātus un tā ietekmi uz teritorijas plānojiem.

Pētījumam izvēlēti trīs novadi, pa vienam Kurzemē, Vidzemē un Latgalē. Šim izvērtējumam izmantotas divu veidu metodes – analizēta ar SIVN saistītā dokumentācija un veiktas intervijas visos pētījumā ietvertajos pagastos ar pagastu bijušajām vai pašreizējām amatpersonām, kuras ir kompetentas vai ir bijušas iesaistītas SIVN un teritorijas plānošanas veikšanā.

Dokumentu analīzes ietvaros no citvalstu pētījumiem adaptēta metode SIVN „Vides pārskata“ kvalitātes novērtējumam un šai analīzei pakļauti vairāki „Vides pārskati“ no izvēlētajiem novadiem. Analizēti arī SIVN piemērošanas lēmumi par teritorijas plānojiem un šajā kontekstā vienam „Vides pārskatam“ veikta arī satura analīze attiecībā uz pašvaldības teritorijā atrodošos īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) – jo tieši šīs aizsargājamās teritorijas dēļ teritorijas plānojumam tika piemērots SIVN.

Intervijas analizētas daļēji kvantitatīvi, sistematizējot atbildes no visiem pagastiem vienotā veidā.

„Vides pārskatu“ kvalitātes novērtējums svārstās ap 40–60% no iespējamā maksimālā vērtējuma. Satura analīze parāda, ka tekstā liels uzsvars likts uz faktu citēšanu un aprakstīšanu; trūkst iespējamo ietekmju analīzes uz Natura 2000 teritoriju pēc būtības, tā aprobežojas ar atsevišķiem vērtējošiem apgalvojumiem. Kā vienīgais SIVN piemērošanas kritērijs noteikts pagasta teritorijā esoša īpaši aizsargājama dabas teritorija (Natura 2000). Intervijās nevienā no pagastiem nav iespējams identificēt vides problēmas, kuras būtu nepieciešams novērst vai mazināt ar SIVN palīdzību, kā arī to, kā SIVN būtu ietekmējis vai mainījis teritorijas plānojumu. Jāuzsver, ka pagastu pārstāvji ir norādījuši arī uz nepietiekamu procedūras būtības izpratni.

„Vides pārskatu“ kvalitātes novērtējuma metode lielā mērā ietver subjektīvo faktoru, tāpat būtu iespējams uzlabot „Vides pārskata“ satura analīzes, kā arī interviju analīzes metodiku. Tomēr var apgalvot, ka iegūtie rezultāti norāda uz kopēju tendenci un tādējādi nepieciešamību palielināt SIVN efektivitāti. Referāta noslēgumā ieskicēti iespējamie efektivitātes uzlabošanas ceļi.